

Discussie over leermiddelen en plannen Ontwikkelcentrum

‘Betekenisvol leren gaat gewoon anders’

Een select gezelschap, een sfeervolle omgeving en een bijzonder actueel onderwerp. Een klein groepje bestuurders en beleidsmakers uit het groene onderwijs discussieert op uitnodiging van Ontwikkelcentrum-directeur Wim Drost in het stijlvolle Koetshuis van Kasteel Hoekelum in Ede over leermiddelen in het competentiegericht onderwijs en de plannen van zijn organisatie om leermaterialen via de Educatieve Content Catalogus te ontsluiten.

Wim Drost toetst in dit gesprek zijn visie op de aard, distributie en het gebruik van leermiddelen in het competentiegericht, onderwijs zoals dat gestalte krijgt in het groene onderwijs. Uiteraard gaat het dan ook om de rol van het Ontwikkelcentrum en het prijskaartje. De discussie is onderdeel van de tour die Wim Drost deze maanden door groen onderwijsland maakt om de handen op elkaar te krijgen voor zijn plannen en scholen over de streep te trekken voor een financiële afspraak.

Aan tafel zitten bekende figuren. Vanuit hun functie en rol zijn beschikbaarheid en distributie van leermiddelen belangrijke items voor hen. Bestuurders Theo Koolen van Helicon Opleidingen en Gerard Oud van het Clusius College. Simon Schermerhorn die beleidsadviseur ICT is bij de Onderwijsgroep Noord waar AOC Terra onderdeel van is. Klaas Jellema – projectleider van het Groene Lab – Hans Blankestijn - beleidsmedewerker bij de AOC Raad - en Wiebe Nijlunsing

van het Businesscenter van Van Hall Larenstein. En ten slotte naast Wim Drost ook Jan Minkhorst van het Ontwikkelcentrum.

Nieuwe vormen van leren vragen om andere leermaterialen. Door bestaande leermaterialen digitaal te ontsluiten ontstaan nieuwe mogelijkheden voor gebruik. Vanuit die gedachte wil het Ontwikkelcentrum haar database met leermaterialen van ‘Maatwerk op afroep’ online beschikbaar stellen voor de gehele groene onderwijskolom. Deze database zal ontsloten worden op de Educatieve Content Catalogus op Livelink waarmee ook content van andere leveranciers beschikbaar komt. Het Ontwikkelcentrum treedt daarvoor als make-laar op.

Maar wat kost het scholen om via die weg van het materiaal van het Ontwikkelcentrum gebruik te maken? In zijn aftrap voor de discussie rekent Drost voor wat schoolboeken kosten, hoe dat zit in het groen onderwijs en hoe de kos-

Jan Minkhorst, Klaas Jellema,
Hans Blankestijn en Gerard Oud

Wim Drost

ten voor het gebruik van de leermiddelen uit de database met de gebruikers verrekend zouden moeten worden.

Revolutie

“Onderzoeken spreken elkaar tegen, maar zeker is dat er verschillen zijn tussen scholen”, begint Drost. Afgaande op de rekensommetjes van de Stichting Open Boek en het Ministerie van OCW zou de gemiddelde prijs van een boekenpakket in het voorgezet onderwijs 311 euro zijn. Voor vmbo onderbouw 449 euro en bovenbouw 344 euro. De pakketprijzen voor het mbo variëren naar gelang de afdeling tussen 449 en 605 euro. Op welk prijsniveau groene vmbo- en mbo-boekenpakketten zitten is volgens Drost nooit onderzocht maar op basis van eigen rekenwerk zegt de Ontwikkelcentrum-directeur te kunnen aantonen dat de gemiddelde prijs daar aanmerkelijk lager ligt. “We weten dat het marktaandeel van onze-uitgaven in het vmbo groen 10 procent is over alle vakken. De gemiddelde pakketprijs is daar dus 220 euro. In het mbo-groen is ons gemiddelde marktaandeel 15 procent waarmee de gemiddelde pakketprijs op 347 euro komt.” CvB-lid Clusius Gerard Oud beaamt dat. “Het klopt precies.” Hoewel leerboeken niet alle materiaalkosten voor leerlingen afdekken, mag volgens Drost geconcludeerd worden dat leerlingen in het groene onder-

wijs goedkoper uit zijn dan andere. “De ontwikkeling van competentiegericht leren en de toepassing van ict geven veel dynamiek op het gebied van leermiddelen”, vervolgt Drost. Voor het Ontwikkelcentrum betekent het revolutie. Waar die ontwikkeling toe leidt is nog niet helemaal duidelijk. “Zullen ‘oud’ en ‘nieuw’ nog een tijd naast elkaar blijven bestaan? Of ontstaat er een soort Wikipedia, een internet-encyclopedie, waarin leerlingen, studenten en docenten zelf allerlei materiaal gaan plaatsen? We weten het nog niet precies maar voor ons is wel duidelijk dat onze rol hierdoor verandert. Minder traditioneel uitgeven en in toenemende mate optreden als contentmakelaar, organisator van contentcreatie en contentveredelaar door o.a. het toevoegen van metadata aan bronnen.” Welke uitgangspunten het Ontwikkelcentrum hierbij wil gaan hanteren en welk prijskaartje daar voor de scholen aanhangt is inmiddels vastgesteld. Voor schooljaar 2006-2007 een bedrag van 10 euro per leerling en per docent voor toegang tot de database van het Ontwikkelcentrum met tweederde van alle uitgaven en een collectie filmpjes over groene beroepshandelingen. De splitsing van het bedrag heeft te maken met enerzijds de toegang van de leerling tot het materiaal en anderzijds de docent die tegelijkertijd lid wordt van een *community*. “Nu

is het gemiddelde aankoopbedrag bij ons 35 euro per ‘groene’ leerling”, legt Drost ter verklaring van de berekeningsgrondslag uit. “Door het gebruik van ict verschuiven en reduceren de kosten voor reproductie en distributie waardoor per leerling 14 euro van dat bedrag af kan. Het laatste stukje korting heeft te maken met een introductietarief.” Belangrijke uitgangspunten bij dit prijskaartje zijn onder meer een uniform tarief voor alle leerlingen ongeacht hun gekozen opleiding – “grote of kleine opleidingen, het maakt niet”- en de garantie dat leerlingen in het groene onderwijs niet meer betalen dan leerlingen elders.

Kennisconstructie

Welke rol leermiddelen in onderwijsprocessen vervullen, welke vorm ze hebben, hoe ze tot stand komen en op welke wijze je die aanbiedt is in hoge mate afhankelijk van de onderwijsvisie. Dat blijkt ook de rode draad door de discussie na de inleiding van Drost. “Tot voor kort bepaalde het leermiddel wat de docent deed en dat is nu echt veranderd”, stelt Klaas Jellema. Aoc-bestuurder Theo Koolen kan zich daar helemaal in vinden en neemt meteen de gelegenheid te baat om zijn kritiek te spuien op de wijze waarop de exacte vakken nog vaak in het aoc-onderwijs ingevuld worden. “Natuurkunde, scheikunde”. kijk naar

Wiebe Nijlunsing en Simon Schermerhorn

Theo Koolen

Twee lijnen, één gedachte

Ook de aoc's hebben het initiatief genomen om te komen tot een business-model.

In het project BOL*ster wordt in nauwe samenwerking met het Ontwikkelcentrum een gezamenlijk businessmodel ontwikkeld voor het ontwikkelen, hosten en beheren van competentiegericht digitaal leer materiaal ten behoeve van het gehele groene onderwijs (v)mbo.

Streven is om ontwikkelde content digitaal beschikbaar te stellen voor het groene (v)mbo ongeacht de verschillende onderwijskundige visies en de gebruikte ict-programmatuur van de aoc's. Dit wordt in een pilot bij een aantal designopleidingen getoetst.

Er is gekozen voor de designopleidingen omdat zij in het reguliere leer materiaal niet de benodigde flexibiliteit vinden. Bovendien is er weinig gekwalificeerd digitaal onderwijsmateriaal voorradig.

(Woon)tijdschriften, t.v.-programma's, internetsites e.d. bieden nu actuele informatie. Vanuit het project wordt gezocht naar direct inzetbaar leer materiaal voor deze opleidingen.

In de pilot zijn de designopleidingen van de volgende scholen betrokken: AOC Clusius College, AOC Friesland, Helicon Opleidingen en Holland College.

De designopleidingen van Groenhorst College, AOC Limburg en Wellantcollege zijn via de landelijke frontofficegroep van de designopleidingen bij het project betrokken.

Uiteindelijk zal in het te ontwikkelen businessmodel een passende samenwerkingsvorm en bijbehorende verrekening voor digitaal leer materiaal worden beschreven. BOL*ster wordt gefinancierd vanuit de Regeling Contentstimulering van Stichting Kennisnet. AOC Clusius College is penvoerder. De coördinatie en projectleiding liggen bij de AOC Raad.

Voor meer informatie over het project BOL*ster kunt u contact opnemen met Bram Loog: bram.loog@aocraad.nl

de inhoud, vaak zie je de hobby van docenten nog terug. Het is de kunst om leerlingen te boeien. Dat lukt je niet door met chemische reacties te beginnen." "Dat is de weg van de oude didactiek," sluit Jellema aan, "en daarmee kom je er inderdaad niet." Clusius-bestuurder Gerard Oud is het daar volmondig mee eens. Ook hij vindt dat er in dat opzicht nog veel moet veranderen "want in mijn eigen aoc zie ik bijvoorbeeld dat ook in het vmbo een aantal vakken in dat stadium zijn blijven hangen."

Simon Schermerhorn van Onderwijsgroep Noord plaatst echter een kanttekening. Dat het Ontwikkelcentrum zich in het licht van de onderwijsontwikkelingen niet meer echt zal richten op het maken van leermiddelen maar met name op 'makelen' verontrust hem.

"Wie maakt dan de content?" Volgens Klaas Jellema is de vraag naar traditionele content niet meer aan de orde. "Het gaat niet om leermiddelen maar om bronnen." Gerard Oud en Wiebe Nijlunsing vallen hem daarin bij en leggen het uit. "Het gaat om problemen en oplossingen, leerlingen moeten kennis construeren", verwoordt Oud. Kennisconstructie houdt volgens Nijlunsing een belangrijke rol voor de leerling in. "Om te zorgen dat die betekenisvol leert, laat je hem problemen in de praktijk oplossen en dat wil je faciliteren." Als voorbeeld verwijst Wim Drost naar Studiehulp van Uitgeverij Malmberg, een complete internetbibliotheek voor het voortgezet onderwijs. Die bevat o.a. encyclopedieën, woordenboeken, atlanten en aanvullingen voor vakken en methodes. Achterliggend idee is dat het lineaire methodegebruik afneemt en activerende didactiek en werkvormen steeds meer ingang vinden. Daarbij is betrouwbaar, actueel naslagwerk onmisbaar. Volgens Drost is die aanpak ook voor het groen onderwijs bruikbaar op voorwaarde dat materiaal in kleine eenheden wordt aangeboden en niet te sterk gedidactiseerd is. Vooralsnog is het de bedoeling om dat materiaal via de Educatieve Content Catalogus op Live-link aan te bieden, maar Drost verwacht dat dit op den duur zal gaan veranderen. De internet-encyclopedie Wikipedia zou

wel eens het model daarvoor kunnen zijn. "Wikipedia zette de wereld op zijn kop. Hij wordt gevuld door de gebruikers zelf en blijkt betrouwbaarder dan gerenommeerde encyclopedieën. Ook financieel is zo'n systeem interessant. Gebruikers betalen niet aan de 'voorkant' maar het intensieve internetverkeer op Wikipidea levert op allerlei manieren geld op."

Communities

Simon Schermerhorn vraagt zich echter hardop af of je leerlingen wel zo maar los kunt laten op Internet waar ze natuurlijk ook heel veel ellende tegenkomen. Nijlunsing: "Jawel, maar dan wel met een gerichte beroepsvraag." "Dat kun je ze toch veel beter met voorgesorterd materiaal in een besloten omgeving laten werken?" vervolgt Schermerhorn. "Ik denk het niet," reageert Gerard Oud, "zo'n proces verloopt gewoon anders. Als je je eigen kennis moet construeren, beklijft het gewoon beter." Ook Jan Minkhorst van het Ontwikkelcentrum neemt stelling tegen de opvatting van Schermerhorn. De praktijk wijst volgens hem uit dat betekenisvol leren gewoon anders werkt. "Ik zag het laatst nog in een weblog van een voetbalclub. Die bleek als snel door clubleden gebruikt te worden voor allerlei leerdoeleinden. Mensen creëren spontaan. Je moet het als docent niet allemaal willen beheersen, maar leerlingen helpen om te zien wat wel en niet klopt, wat je wel kunt vertrouwen en wat niet."

Daarmee komt de discussie ten slotte terug bij de plannen van het Ontwikkelcentrum. "Hoe denken jullie dit proces op gang te brengen en ook materiaal beschikbaar te krijgen wat voor leerlingen nodig is?," luidt de vraag van Hans Blankestijn van de AOC Raad.

"Ik verwacht dat we de meerderheid van de scholen mee kunnen krijgen", reageert Wim Drost. "Omdat oud en nieuw voorlopig naast elkaar zullen bestaan, blijven onze papieren uitgaven overigens beschikbaar. In de vorm van *communities* willen we aan de slag gaan. Het idee daarbij is dat docenten die materiaal aanleveren daar ook iets voor krijgen." □